

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้าน บ้านอ่างหนองแหน หมู่ 5
ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

คำนำ

สารนิพนธ์เล่มนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อ รายงานผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา หมู่บ้านอ่างหนองแห่น หมู่ 5 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้เข้าไปปฏิบัติงานระหว่าง เดือนธันวาคม 2544 – กันยายน 2545

ผู้จัดทำสารนิพนธ์หวังเป็นอย่างยิ่งว่าสารนิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่จะได้นำผลการประเมิน โครงการที่ได้นำเสนอไว้ในสารนิพนธ์เล่มนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนา โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต ตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไป

นางสาวศิริพรรณ โล่ห์สันเทียะ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

บทคัดย่อ

นางสาวศิริพรรณ โลสันเทียะ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านอ่างหนองแหน หมู่ 5 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์เรืออากาศเอกประ โยชน์ คำสวัสดิ์, 215 หน้า

สารนิพนธ์เล่มนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง :
กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านอ่างหนองแหน หมู่ 5 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
ซึ่งทำการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม 2544 – กันยายน 2545

การประเมินโครงการในครั้งนี้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป (CIPP Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ ในการประเมินโครงการโดยใช้แบบ
รายงานบร. 1 – บร. 12 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ
ชาวบ้านอ่างหนองแหนจำนวน 92 ครัวเรือนด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 50 ของครัวเรือนทั้ง
หมด ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สอบถาม จัดเวทีชาวบ้าน และ
การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ซึ่งข้อมูลที่ได้นี้ทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิง
ปริมาณผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติและไม่ใช้สถิติจากผลการประเมิน พบว่า กอง
ทุนหมู่บ้านอ่างหนองแหนมีกระบวนการดำเนินการและบริหารจัดการที่เป็นระบบ ระเบียบ มีความ
โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ สามารถดำเนินการได้บรรลุตามเป้าหมาย สนองนโยบายของรัฐบาลได้
คือ การนำเงินที่ได้รับจัดสรรมาบริหารจัดการได้อย่างถูกต้องและสามารถส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้มี
ส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง ทำให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและเป็นชุมชนที่พึ่งตน
เองได้

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี. ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์เรืออากาศเอกประ โยชน์ คำสวัสดิ์ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาเพื่อตรวจและแก้ไขสารนิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จได้ด้วยดี
- คณะอาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ได้ให้คำปรึกษาทางด้วงวิชาการ
- คุณสมศักดิ์ จำประดม ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความเมตตากรุณาและให้ความสะดวกในการปฏิบัติงานในพื้นที่
- คุณปราณีย์ ปักโคพานัง เจริญญิกกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน
- ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ ด้วยดี

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ญาติพี่น้อง ที่ได้ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ประสบความสำเร็จในชีวิต

นางสาวศิริพรรณ โลสันเทียะ

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์เล่มนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์เรืออากาศเอกประ โยชน์ คำสวัสดิ์)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ พิรพงษ์ อุฑารสกุล)

.....
(สุทธิ บุญหมื่นไวย)

อนุมัติให้สารนิพนธ์เล่มนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทคัดย่อ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
หน้าอำนวยการ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	7
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	8
6. คำนียามศัพท์เฉพาะ	9
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	10
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	11
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	12
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	16
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	17
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	18

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	20
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล	20
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	23
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ	24
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	26
1. รูปแบบการประเมิน	26
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	28
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	29
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	31
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	32
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	33
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	33
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	40
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	47
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	51
1. สรุป	51
2. อภิปรายผล	52
3. ข้อเสนอแนะ	53
บรรณานุกรม	56

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. คู่มือการชำระเงิน	36
2. จำนวนประชากรบ้านอ่างทองแหน	38
3. รายได้ของชาวบ้านอ่างทองแหน	39
4. วัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านอ่างทองแหน	40
5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอ่างทองแหน	41

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อส่งเสริมให้ท้องถิ่นสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน และเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศด้วย โดยรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนเงินจำนวน 1 ล้านบาทกับหมู่บ้านสำหรับใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

หมู่บ้านอ่างหนองแหน หมู่ 5 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาได้รับอนุมัติให้จัดตั้งกองทุนพร้อมกับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านแล้วและได้มีการดำเนินงานไปแล้วระยะหนึ่ง เพื่อที่จะทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านแห่งนี้บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดจึงเห็นสมควรให้มีการประเมินโครงการ และผู้จัดทำสารนิพนธ์ในฐานะที่เป็นนักศึกษาบัณฑิตกองทุนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านอ่างหนองแหนนี้มาระยะหนึ่งแล้ว จึงรับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงเป็นสารนิพนธ์ (Substantive Report) เล่มนี้

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานและการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน
- 2) เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
- 3) เพื่อทราบถึงศักยภาพของชุมชนที่มีต่อการบริหารกองทุนหมู่บ้าน
- 4) เพื่อทราบปัญหา อุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหาของกองทุนหมู่บ้าน
- 5) เพื่อเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน

ในการพัฒนาโครงการต่อไป

3. กรอบความคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมินมีอยู่หลากหลายรูปแบบตามแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินแต่ละบุคคลที่ได้นำเสนอแนวคิดโดยการเชื่อมโยงความคิดกับประสบการณ์ของตนเอง ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินได้จำแนกรูปแบบการประเมินตามจุดประสงค์ของการนำไปใช้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

3.1 รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective Base Evaluation Model)

เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ โดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายกับผลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน โครงการว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ตัวอย่างแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย ได้แก่

3.1.1 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation)

ไทเลอร์ ได้กล่าวถึงการประเมินว่า “การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้” โดยมุ่งเน้นที่การประเมินทางการศึกษา หลักการของแนวคิดของไทเลอร์แบบดั้งเดิม จำแนกเป็น 4 ประการ คือ

- 1) กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน มีความเฉพาะเจาะจง
- 2) กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์
- 3) เลือกวิธีที่ช่วยให้การเรียนในเนื้อหาประสบความสำเร็จ
- 4) ประเมินผลว่าผู้เรียนมีความสำเร็จมากหรือน้อยเพียงใด

กรอบแนวความคิดของการประเมินในยุคใหม่ของไทเลอร์ จำแนกออกเป็น 6 ส่วน คือ

- 1) การประเมินจุดประสงค์
- 2) การประเมินผลการเรียนรู้
- 3) การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ
- 4) การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ

5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา

6) การติดตามผลและการประเมินผลกระทบ

ไทเลอร์ ได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่า เกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของโครงการ ควรจะพิจารณาจากความสำเร็จของส่วนรวม และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

3.2 รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินคุณค่า (Value – Oriented Evaluation Model)

เป็นรูปแบบการประเมินที่มีหลักการว่า การประเมินเป็นการกำหนดคุณค่าหรือศรัทธาของสิ่งที่ได้รับการประเมิน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับผลผลิตทั้งหมดของโครงการ โดยใช้กระบวนการประเมินที่เป็นระบบผสมกับวิธีการแบบธรรมชาติ (Naturalistic Approach) ตัวอย่างแนวคิดและรูปแบบการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่า ได้แก่

3.2.1 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model) สคริฟเวน ได้กำหนดความหมายของการประเมิน “การประเมิน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน” และมีความพยายามที่จะสร้างแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ผสมผสานแนวคิดของไทเลอร์และครอนบาคเข้าด้วยกัน โดยได้จำแนกประเภทของการประเมินออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

- 1) การประเมินยึดเป้าหมายเป็นหลัก
- 2) การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก

นอกจากนี้ สคริฟเวนได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

- 1) การประเมินคุณค่าภายใน
- 2) การประเมินความคุ้มค่า

3.2.2 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของโพรวัส (Provus's Discrepancy Evaluation)

โพรวัส ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินว่า เป็นการกำหนดเกณฑ์ มาตรฐาน และค้นหาช่องว่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดข้อบกพร่องของโครงการ และนำรูปแบบการประเมินความสอดคล้อง ที่เป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นทุกขั้นตอน และมีการพิจารณาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งโพรวัสได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินโครงการออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

- 1) การบรรยายโครงการ

- 2) การประเมินการดำเนินการของโครงการ
- 3) การประเมินกระบวนการของโครงการ
- 4) การประเมินผลผลิตของโครงการ
- 5) การประเมินค่าใช้จ่ายและผลกำไร

3.3 รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ (Decision Oriented Evaluation Model)

เป็นรูปแบบการประเมินที่มีหลักการของการประเมินที่เป็นระบบโดยมีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการ ที่จะทำให้ให้ได้สารสนเทศเพื่อที่จะนำไปใช้ประกอบการพิจารณาการตัดสินใจที่เหมาะสม ตัวอย่างแนวคิดและรูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ ได้แก่ แนวคิดและรูปแบบการประเมินซิบของสตัฟเฟิลบีม(Stufflebeam)

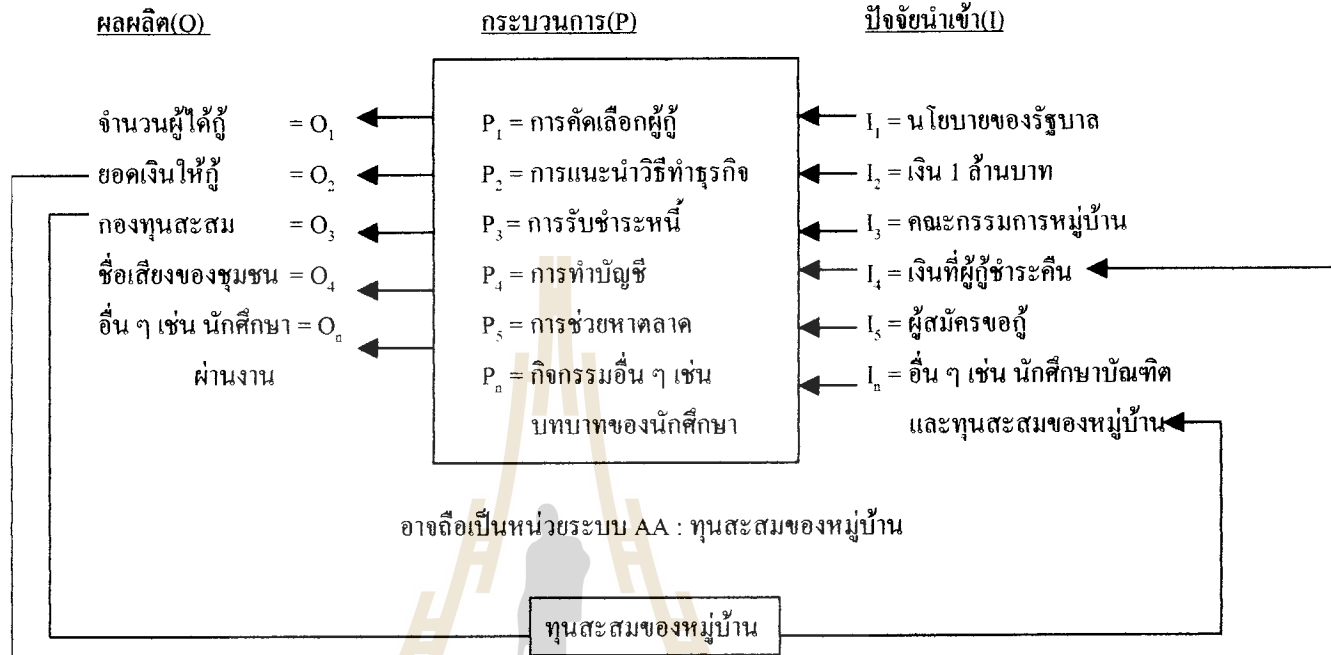
ซึ่งกรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้กำหนดให้ใช้รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม ที่เรียกว่า ซิพพ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีตัวอักษรย่อที่มีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้า
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิต

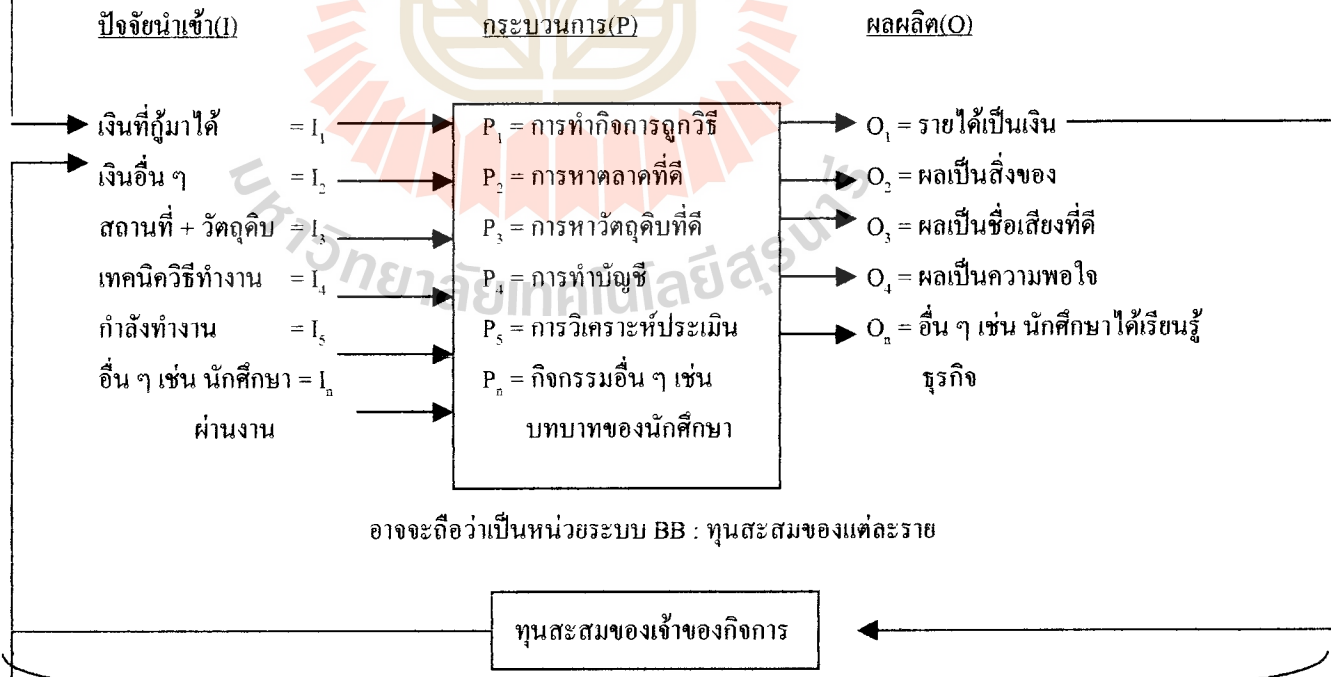
เมื่อนำ ซิพพ์โมเดล มาประยุกต์ใช้กับองค์ประกอบภายในกองทุนหมู่บ้าน สามารถแสดงรายละเอียดได้ตามแผนภูมิต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้แต่ละราย (B1...Bn)

บริบท C

แผนภูมิที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภูมิที่ 1 นี้ แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้จึงประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายโดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิมีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิต ได้แก่ O ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการและมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่นสภาพภูมิประเทศ และประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้ผู้ประเมินได้ดำเนินการตามต่าง ๆ ดังนี้

4.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านและคณะกรรมการกองทุนที่มีทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านอ่างทองแหน หมู่ 5 ตำบลหนองบัวศาลา มาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน จำนวน 92 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ ผู้ประเมินได้จากการสุ่มตัวอย่างจากชาวบ้านทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวนร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

4.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ใช้แบบ บร. ต่าง ๆ ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยแบบ บร. 1- บร. 12 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงานอยู่ อีกทั้งใช้กระบวนการประเมินแบบซิดัพพ์โมเดลในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินครั้งนี้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบบร. ต่าง ๆ ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ แหล่งข้อมูลที่ได้มีทั้งจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์สามารถเก็บข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมาย เช่น การสัมภาษณ์ การสอบถาม และการสังเกต อีกแหล่งข้อมูลที่ได้คือ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้เลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว เช่น ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เอกสารวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มีทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพ (Quantitative Data) และข้อมูลเชิงปริมาณ (Qualitative Data)

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงบรรยายโดยการแจกแจงความถี่และคำนวณหาร้อยละ

4.4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้หลักการวิเคราะห์นโยบาย แนวคิด และความคิดเห็นของ ผู้บริหาร โครงการ ผู้ปฏิบัติงาน และผู้รับบริการจาก โครงการหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของการประเมินโครงการ

4.5 จัดทำสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลจากการประเมินโครงการครั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

- 1) ทำให้ทราบและเข้าใจถึงกระบวนการดำเนินงานและการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน
- 2) ทำให้ทราบถึงการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานและการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- 3) ทำให้ถึงศักยภาพของชุมชนที่มีต่อการบริหารกองทุนหมู่บ้าน
- 4) ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
- 5) ใช้ผลการประเมินครั้งนี้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านให้มีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กองทุนหมู่บ้านอ่างหนองแหน หมู่ 5 ต.หนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา ประกอบด้วย คณะกรรมการ จำนวน 9 คน

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านอ่างหนองแหน หมู่ 5 ต.หนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา ไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุนและสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง บุคคลที่อยู่ในหมู่บ้านอ่างหนองแหน หมู่ 5 ต.หนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา และได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอีกทั้งมีคุณสมบัติตรงตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านประกอบด้วย

1. ประธานกองทุนหมู่บ้าน	1	ตำแหน่ง
2. รองประธานกองทุนหมู่บ้าน	1	ตำแหน่ง
3. เลขานุการ	1	ตำแหน่ง
4. เภรัญญิก	1	ตำแหน่ง
5. ทะเบียน	1	ตำแหน่ง
6. เร่งรัดหนี้สิน	1	ตำแหน่ง
7. ตรวจสอบภายใน	1	ตำแหน่ง
8. ประชาสัมพันธ์	1	ตำแหน่ง
9. สวัสดิการ	1	ตำแหน่ง

ประธานกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านอ่างหนองแหน หมู่ 5 ต.หนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และเป็นบุคคลที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน ตามในสี่คัดเลือกเพื่อให้มาดำรงตำแหน่ง เป็นคนดี มีความรู้ และมีคุณสมบัติตรงตามระเบียบ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ระเบียบข้อบังคับที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและประชาชน บ้านอ่างหนองแหน หมู่ 5 ต.หนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา ร่วมกันจัดทำขึ้นเพื่อเป็น ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการเดียวกันกับการบริหารกองทุน เพื่อให้การบริหารกองทุน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สมาชิกกองทุนพร้อมทั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องยึดถือและ ปฏิบัติตามระเบียบกองทุนอย่างเคร่งครัด

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความนำ

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา บ้านอ่างหนองแห่น หมู่ 5 ต.หนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา ทั้งที่เป็น นโยบาย หลักการ ระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 9 ด้านดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบ ซิฟฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
 - 9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
 - 9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน
 - 9.3 เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
 - 9.4 ประชาคม
 - 9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 9.6 ธุรกิจชุมชน
 - 9.7 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน

เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

- 4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การสร้าง สัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน

2) ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

4) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม

- 5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือ ซึ่งขัดหรือแย้งระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” หมายความว่า กองทุนในระดับชาติ

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้าน อีกทั้งชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์

ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขานุการ นายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวาระหนึ่ง หากยังไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- (2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- (3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- (4) กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- (5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- (6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- (7) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- (8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- (9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
- (10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- (11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตาม

ระเบียบนี้ ได้เบี่ยงประมุขค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประมุขและ ค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจาก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ทำหน้าที่เป็นสำนักเลขานุการของคณะกรรมการ
- (2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- (3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- (4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- (5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- (6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- (7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุนในการสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- (8) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- (9) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- (10) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนจากผู้ที่มีคุณสมบัติดังนี้คือ

- 1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางด้าน การเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
- 7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
- 8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20(3)

โดยมีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกสรรดำเนินไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม

การประชุมตามวรรคหนึ่ง ผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน ทั้งนี้ หัวหน้าครัวเรือนอาจมอบหมายให้ผู้แทนครัวเรือนเข้าประชุมแทนได้

เมื่อที่ประชุมกำหนดวิธีการเลือกแล้วเสร็จ ให้ผู้ใหญ่บ้านและประชาคมหมู่บ้าน ตลอดจนคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอสนับสนุนให้การเลือกคณะกรรมการกองทุนเป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน

ในส่วน of ชุมชนเมืองให้ประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ทำหน้าที่แทนผู้ใหญ่บ้านตามวรรคแรก

4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4.1 การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

- 1) จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ. 2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ. 2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ
- 2) ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือระเบียบ ข้อบังคับกองทุน
- 3) เปิดบัญชีกับธนาคาร

4.2 การประเมินความพร้อมกองทุน

เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมือง ได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
- 2) คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
- 3) ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
- 4) ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
- 5) การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
- 6) การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน
- 7) การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอ่างหนองแห่น หมู่ 5 ต.หนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา มีดังนี้

5.1 ที่ตั้งกองทุน ศาลากลุ่มเกษตรกลาง หมู่ 5 บ้านอ่างหนองแห่น ต.หนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา

5.2 วัตถุประสงค์

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- 2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะ และเงินรับฝาก
- 3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- 4) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม
- 5) เพื่อให้รู้จักการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่ม หรือเป็นทีม

5.3 แหล่งที่มาของกองทุน

- 1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและหรือคณะกรรมการกองทุนแห่งชาติ
- 2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคโดยปราศจากภาระผูกพัน
- 3) เงินกู้ยืม ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 5) เงินฝากสัจจะ
- 6) เงินรับฝาก
- 7) เงินค่าหุ้น
- 8) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- 9) เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

5.4 คุณสมบัติของสมาชิก

- 1) เป็นผู้ที่พักอาศัย หรือ พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านอ่างหนองแห่น ต.หนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน
- 2) เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- 3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- 4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- 5) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

6) มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อย 5 หุ้นแต่ต้องไม่เกิน 100 หุ้นของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

5.5 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- 2) ผู้ที่คุณสมบัติตามข้อ 6 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิก
- 3) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม
- 4) เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ 6 และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น และเงินฝากสัจจะภายใน 15 วัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

5.6 การพ้นจากสภาพการเป็นสมาชิก ตามเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ตาย
- 2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- 3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- 4) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม
- 5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด
- 6) จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- 7) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้รับไว้
- 8) มีลักษณะ และหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 6

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในกรณีกองทุนหมู่บ้านอ่างหนองแห่น ต.หนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา มีเกณฑ์การพิจารณาเงินกู้ดังต่อไปนี้

- 1) ลักษณะการเงินของผู้ขอกู้
- 2) ความขยันขันแข็งและความรับผิดชอบของผู้กู้
- 3) ความเป็นไปได้ของโครงการที่ขอกู้กับวงเงินขอกู้
- 4) โอกาสได้เงินคืนจากการขอกู้

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

7.1 สดฟิฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่” ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

7.1.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation :C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

7.1.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

7.1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไขปรับปรุง ให้ดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

7.1.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation :P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

7.2 จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ชีพฟ์โมเดล” ด้านต่าง ๆ ดังนี้

7.2.1 การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและความจำเป็นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนศึกษาปัญหา อุปสรรค อันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

7.2.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจที่เหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้ ประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

- ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น

โดยประเมินอัตรากำลัง เวลา งบประมาณ วิธีการ ภายในโครงการเท่านั้น รูปแบบคำถาม เช่น แผนงานที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร เป็นต้น

7.2.3 การประเมินกระบวนการ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของคณะกรรมการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

- เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
- เพื่อเป็นการระดมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ส่วนประกอบที่สำคัญของการประเมินกระบวนการมี 4 อย่างคือ

- 1) การจัดหาค่าประเมินกระบวนการเต็มเวลา
- 2) เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
- 3) การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินโครงการและบุคลากรใน

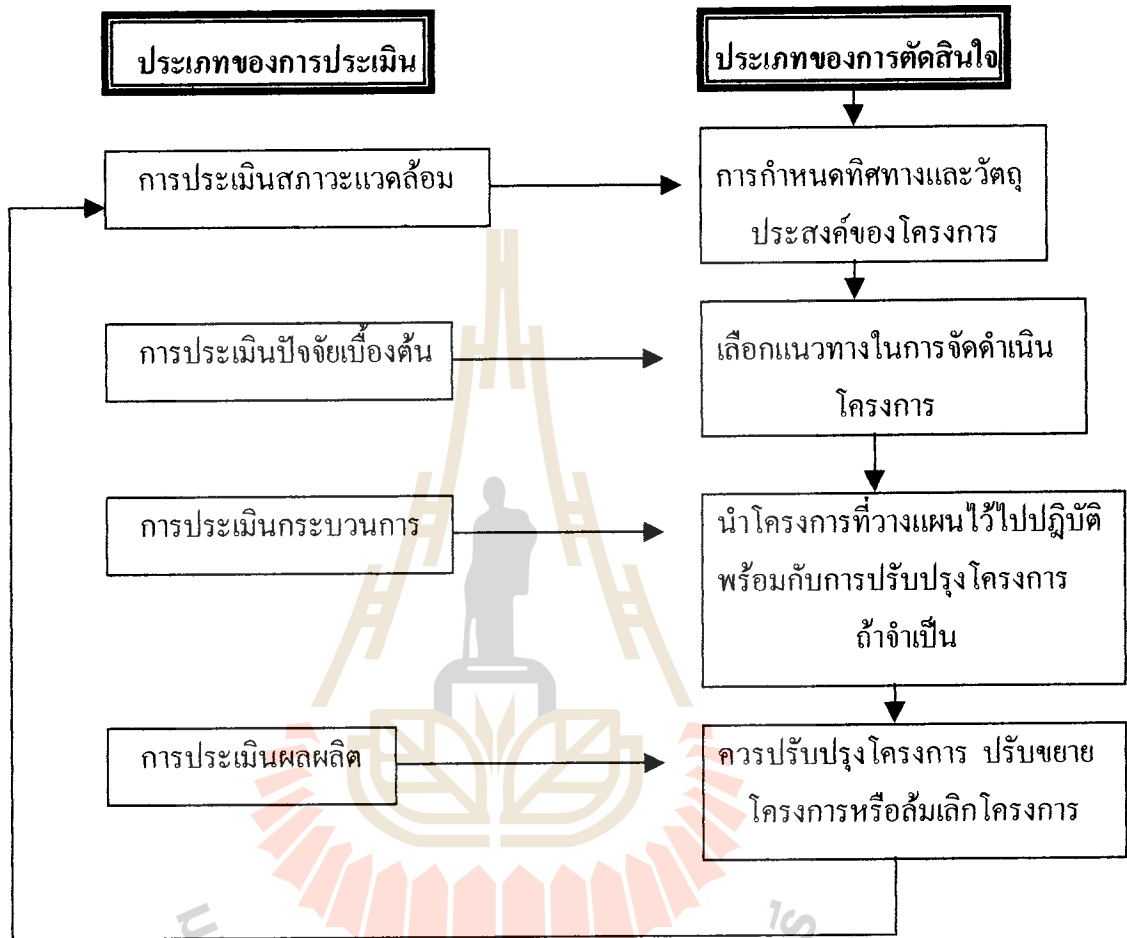
โครงการ หรือในแผนงานเอง

- 4) การปรับปรุงโครงร่างการประเมินอยู่เป็นนิจ

การทำตามกระบวนการ จำเป็นต้องมีข้อมูลย้อนกลับ โดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่าทำอะไรโครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด การประเมินกระบวนการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและบันทึกกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ

7.2.4 ประเมินผลผลิต เพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ โดยเฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังคงมีความจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

7.3 สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ “สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซัพพลายเชน”

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายได้อันตราย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนอื่นทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญา ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับต่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ สมควรให้สถาบันการศึกษาทั้งในส่วนของการทรวงการศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย จัดทำหลักสูตร โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้ในการวิจัยเป็นเครื่องมือ และผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิตดังกล่าว

9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

9.1 ความเข้มแข็งของชุมชน

ชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่มีศักยภาพ มีความรัก ความสามัคคี จงรักภักดีชุมชน ทุกคนใฝ่เรียนรู้ มุ่งพัฒนาตนเอง ให้มีพลังความคิดพลังสติปัญญา เพื่อการพึ่งพาตนเองในทุกด้าน รู้จักวางแผนจัดการทรัพยากรแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ทุกคนมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าส่วนตน ชุมชนมีเสถียรภาพ มีสันติสุขและมีคุณธรรมนำชีวิต

ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

1. เป็นชุมชนเรียนรู้ (Learning Organization)

- 1.1 ตื่นตัวตลอดเวลา
- 1.2 รู้ข่าว เศรษฐกิจ สังคม การเมือง
- 1.3 เพิ่มพูนความรู้ที่จำเป็นอย่างครอบคลุม ลึก
- 1.4 เน้นการเรียนรู้จากปฏิบัติ
- 1.5 ร่วมมือเป็นกลุ่ม
- 1.6 เกิดพลังปัญญา พัฒนาชุมชนตนเองได้

2. รู้จักการจัดการ (Common Management)

- 2.1 วางแผน (Planning)
- 2.2 เตรียมคน วัสดุ งบประมาณ
- 2.3 ปฏิบัติตามแผน (Implementing)
- 2.4 ประเมินผล (Evaluation)

3. เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality)

- 3.1 มีความผูกพันภักดีต่อชุมชน
- 3.2 รู้สึกเป็นเจ้าของ
- 3.3 มีผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
- 3.4 ชุมชนมีชีวิตจิตใจ

4. เป็นชุมชนมีสันติภาพ (Peaceful)

- 4.1 คนมีสันติสุข
- 4.2 มีคุณธรรม
- 4.3 มีคุณภาพ
- 4.4 มีความสมดุล ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

องค์ประกอบ / ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของชุมชน

- 1) การจัดการองค์กรและการบริหารจัดการ
- 2) อุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วม
- 3) ทุน
- 4) มีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง
- 5) สิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง
- 6) เครือข่ายความร่วมมือ
- 7) การยอมรับจากสังคมภายนอก

กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง 4 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ทิศทางทรัพยากรบุคคล

- เตรียมคน ผู้นำ
- ประชาชน
- คุณภาพ คู่กับคุณธรรม
- มีกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นที่ 2 การกำหนดประเด็นปัญหาของชุมชนและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรม

- จัดเวทีประชาคม ร่วมค้นหา ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมคิดตาม ร่วมวางแผน ร่วมประเมินผล
ร่วมหาผู้นำ
- รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้แก้ รู้ก่อน รู้เก็บ
- เลือกกิจกรรมแบบองค์รวม

ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน

- ลักษณะเป็นแนวราบ
- มีเป้าหมายร่วมกัน
- รวมพลังกัน
- จัดการร่วมกัน
- สรุปร่วมกัน

ขั้นที่ 4 ขยายเครือข่ายความร่วมมือ

- ประสานงาน
- แลกเปลี่ยน
- เรียนรู้
- สร้างกระบวนการร่วมในนโยบาย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการ

ความนำ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะหมู่บ้านอ่างหนองแหน หมู่ 5 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. รูปแบบการประเมิน

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน มีอยู่อย่างหลากหลายรูปแบบตามแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญ ด้านการประเมินแต่ละบุคคลที่ได้นำเสนอแนวคิด โดยการเชื่อมโยงความคิดกับประสบการณ์ของตนเอง ดังนั้นการเลือกรูปแบบการประเมินเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินโครงการ ควรจะได้มีการพิจารณาความเหมาะสม หรือความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และจุดประสงค์ของ โครงการที่จะประเมินและจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินได้จำแนกรูปแบบการประเมินตามจุดประสงค์ของการนำไปใช้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1.1 รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective Base Evaluation Model)

เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตรวจสอบที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ โดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายกับผลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน โครงการว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินที่นำเสนอแนวคิดในรูปแบบนี้ ได้แก่ ไทเลอร์ ครอนบาค และเคริกแพตทริก เป็นต้น

1.2 รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ (Decision Oriented Evaluation Model)

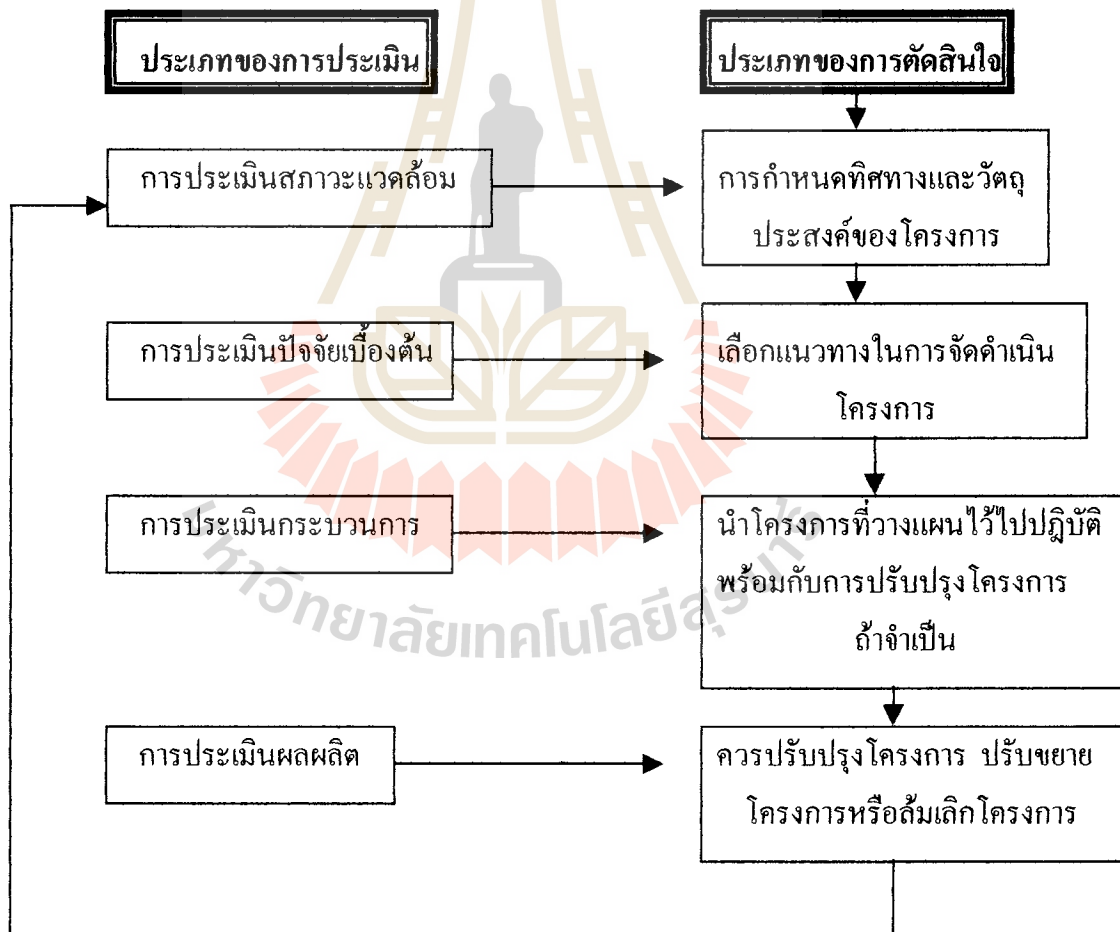
เป็นรูปแบบการประเมินที่มีหลักการของการประเมินที่เป็นระบบ โดยมีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการ ที่จะทำให้ได้สารสนเทศ เพื่อที่จะนำไปใช้ประกอบการพิจารณาการตัดสินใจที่เหมาะสม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินที่นำเสนอแนวคิดในรูปแบบนี้ ได้แก่ สตัฟเฟิลบีม อัลคิน เป็นต้น

1.3 รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจคุณค่า (Value – Oriented Evaluation Model)

เป็นรูปแบบการประเมินที่มีหลักการว่า การประเมินเป็นการกำหนดคุณค่า หรือตีราคาของสิ่งที่ได้รับการประเมิน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับผลผลิตทั้งหมดของโครงการ โดยใช้กระบวนการประเมินที่เป็นระบบผสานกับวิธีการแบบธรรมชาติ(Naturalistic Approach) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินที่นำเสนอรูปแบบนี้ ได้แก่ สคริฟเวน สเตก โพรวิสต์ เป็นต้น

สำหรับการประเมินโครงการครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบการประเมินแบบซีพีพี (CIPP Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ “สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซีพีพี” ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซีพีพี

รูปแบบการประเมินแบบชีพพีพีทีมาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation :C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ โครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไขปรับปรุง ให้ดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation :P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการ ยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยมีความหมายว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน แร่ธาตุต่าง ๆ ก็ได้ ซึ่งมีลักษณะที่ผู้วิจัยสามารถมองเห็นและรับรู้ได้ ประชากรของการวิจัยจะมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวข้างต้นขึ้นอยู่กับเรื่องที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นสำคัญเนื่องจากประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยมีหลายลักษณะเพื่อความสะดวกจึงจัดแบ่งประชากรของการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ประชากรแบบจำกัด คือ ประชากรที่ผู้วิจัยสามารถเจนนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด

2) ประชากรแบบไม่จำกัด คือ ประชากรที่ผู้วิจัยไม่สามารถเจนนับจำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมดว่ามีอยู่เป็นจำนวนที่แท้จริงเป็นเท่าใด

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการวิจัยหมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษาดังนั้นกลุ่มตัวอย่าง คือ

ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน

สำหรับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา บ้านอ่างหนองแห่น ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ใช้ประชากรในการประเมิน คือ ชาวบ้านที่มีทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านอ่างหนองแห่น มาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือนก่อนการจัดตั้งกองทุนซึ่งมีจำนวน 92 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมิน ได้จากการสุ่มตัวอย่างจากชาวบ้านทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนและไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนและคณะกรรมการกองทุนจำนวนร้อยละ 50 ของครัวเรือนทั้งหมด

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

3.1 ตัวแปร (Variable) คือ สิ่งที่ผู้วิจัยศึกษาเพื่อหาคำตอบนั้น อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและโครงสร้างของสิ่งที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา เช่น รายได้ การศึกษา ระดับความพึงพอใจ ผลสัมฤทธิ์

3.2 ตัวชี้วัด (Indicators) คือ ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไรซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและในส่วนที่แสดงในเชิงคุณภาพ

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ได้กำหนดให้ใช้รูปแบบการประเมินแบบซิฟพ์โมเดล ซึ่งได้นำเสนอไว้ในรูปของแผนผังที่ 1 ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ คือ

- 1) หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
- 2) หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านจึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งผู้จัดทำจะได้นำเอาหน่วยระบบ A มากำหนดตัวชี้วัดได้ ดังนี้

3.2.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ประกอบไปด้วยตัวแปรตามบร. 1 ดังต่อไปนี้
 - 1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
 - 2) สภาพปัจจุบัน

- 3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมดบ้าน
- 4) ด้านวัฒนธรรม
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1) นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2) เงิน 1 ล้านบาท
 - 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - 4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 - 5) ผู้สมัครขอกู้
3. ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1) การคัดเลือกผู้กู้
 - 2) การรับชำระหนี้
 - 3) การทำบัญชี
4. ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง ได้แก่
 - 1) จำนวนผู้กู้
 - 2) ยอดเงินให้กู้
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง ได้แก่
 - 1) จำนวนผู้ที่กู้ได้
 - 2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - 3) การขยายกิจการของผู้กู้
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม ได้แก่
 - 1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
 - 2) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
 - 3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด

3.2.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้
- 2) หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- 3) อาชีพหลักของผู้กู้
- 4) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) เงินที่กู้มาได้
- 2) สถานที่และวัตถุดิบที่ดี
- 3) เทคนิควิธีทำงาน
- 4) กำลังทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) การทำกิจการถูกวิธี
- 2) การหาตลาดที่ดี
- 3) การหาวัตถุดิบที่ดี
- 4) การทำบัญชี

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ผลโดยตรง
- 2) ผลกระทบโดยตรง
- 3) ผลกระทบทางอ้อม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ หรือแบบบร.ที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยแบบบร.1- บร.12 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคหิที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน)

- 4) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน)
- 6) แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน)
- 7) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 8) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 12) แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินโครงการครั้งนี้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ตามข้อ 4 โดยวิธีการดังนี้

- 5.1 การสังเกตและบันทึก เป็นการสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
- 5.2 การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้านโดยใช้ปร.ต่าง ๆ
- 5.3 การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการประเมินครั้งนี้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 2 ประเภท คือ

- 6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลข โดยนำข้อมูลที่ได้ออกมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
- 6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดแล้วสรุปผล โดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายประเด็นที่ต้องการ

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ความนำ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา บ้านอ่างหนองแหน หมู่ 5 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิปป์ โมเดล (CIPP Model)

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้น สำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ทำสารนิพนธ์ไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี- เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลตามสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการนำเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ประชากรในประเทศไทยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตที่ได้มาก็จะนำมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกันภายในกลุ่ม ต่อมาเมื่อมีการขยายตลาดออกไปก็มีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อผลผลิตออกไปขายตามที่ต่าง ๆ ซึ่งเกษตรกรในสมัยนั้นยังไม่รู้เรื่องการตลาดและไม่มีพาหนะที่สะดวกสบาย จึงต้องยอมขายผลผลิตให้แก่พ่อค้าคนกลางในราคาต่ำ เป็นเหตุให้เกษตรกรไทยมีรายได้น้อยลง และด้วยเหตุนี้จึงดูเหมือนว่าความจนจะอยู่กับเกษตรกรไทยตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs)

วิกฤตการณ์ทางการเงินและภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำตั้งแต่ปี 2540 ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไทยจำนวนมาก กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจึงได้ทุ่มงบประมาณสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจกว่า 2,000 ล้านบาท โดยการร่วมมือกับ 8 สถาบัน ได้แก่

1. สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ
2. สถาบันไทย-เยอรมัน
3. สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ

4. สถาบันยานยนต์
5. สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
6. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม
7. สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
8. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย- ญี่ปุ่น)

ร่วมกันจัดโครงการภายใต้ชื่อ “โครงการชุบชีวิตธุรกิจไทย” (Invigorating Thai Business : ITB) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม จัดทำแผนฟื้นฟูกิจการ และดำเนินงานพลิกฟื้นธุรกิจให้สามารถดำเนินกิจการและรักษาสภาพการจ้างงานไว้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการยกระดับขีดความสามารถของกิจการให้พร้อมแข่งขันได้ในเวทีการค้าโลกและในระดับสากล (รายงานพิเศษ อัดฉีด SMEs หวังฟื้นเศรษฐกิจผ่าน โครงการชุบชีวิตธุรกิจไทย, 2545)

การดำเนินงานภายใต้โครงการชุบชีวิตธุรกิจไทยจะมีระยะเวลาเพียง 1 ปี โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2545 ซึ่งธุรกิจจะได้รับความช่วยเหลือจากที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ ช่วยชี้แนะและดูแลปรับปรุงแก้ไขกิจการ ทั้งด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการหรือการเงิน จากโครงการดังกล่าวผู้ประกอบการจะได้รับประโยชน์ คือ

1. ทราบข้อมูลสถานะอุตสาหกรรมและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง
2. ทราบสถานะปัจจุบันและจุดอ่อน จุดแข็งของโรงงาน
3. ทราบปัญหาในเชิงลึกและข้อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไข
4. สามารถกำหนดเป้าหมายการรับบริการปรึกษาแนะนำ

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

เนื่องจากสถานะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าที่ชะลอตัวทำให้การส่งออกสินค้าลดลง ดังตารางที่ 4.1 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงดุลการชำระเงินของประเทศ ด้านมูลค่าการนำเข้าลดลงจากระดับเดียวกันกับปีก่อนร้อยละ 15.1 ตามภาวะการส่งออก ดุลการค้าเกินดุล 275 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และเมื่อรวมกับดุลบริการและบริจาคที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 ซึ่งยังคงเกินดุล 256 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงไม่มากนัก ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 531 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิขาดดุลลดลงจากเดือนก่อนมาก แม้ว่าภาคเอกชนโดยเฉพาะภาคธนาคารจะยังคงชำระเงินกู้ที่ครบกำหนดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งธนาคารแห่งประเทศไทยชำระคืนเงินกู้ธนาคารกลางประเทศอื่น 150 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แต่เนื่องจากในเดือนนี้ภาคทางการมีการนำเข้าเงินกู้ในจำนวนที่ใกล้เคียงกับเงินทุนไหลออก จึงทำให้เงินทุนไหลออกสุทธิลดลงมาก ดุลการชำระเงินเกินดุล 488 ล้าน

ดอลลาร์สหรัฐฯ เงินสำรองระหว่างประเทศ ณ สิ้นเดือนตุลาคม 2544 อยู่ ณ ระดับ 33.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเทียบเท่าการนำเข้าประมาณ 6.4 เดือน โดยมียอดคงค้างการขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าจำนวน 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2544 ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงมากจากระยะเดียวกันกับปีก่อนซึ่งเกินดุลถึง 4.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงร้อยละ 5.7 และมูลค่าการนำเข้าลดลงเล็กน้อยเพียงร้อยละ 0.6 ค่าบริการและบริจาดเกินดุล 2.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงเล็กน้อยจากระยะเดียวกันกับปีก่อนที่เกินดุล 3.0 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจากระยะเดียวกันกับปีก่อนซึ่งเกินดุล 7.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ค่าการชำระเงินเกินดุล 411 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

เดือนพฤศจิกายน 2544 ค่าการชำระเงินเกินดุล 658 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เงินสำรอง ระหว่างประเทศ ณ สิ้นเดือนพฤศจิกายน 2544 มีจำนวน 33.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเทียบเท่าการนำเข้า 6.5 เดือน โดยมียอดคงค้างการขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าสุทธิจำนวน 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธันวาคม 2544 ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2544)

ตารางที่ 4.1 คุณลักษณะการเงิน

(หน่วย : ล้านบาทสหรัฐ)

	2544		ม.ค.- ต.ค.	
	ก.ย. ¹	ต.ค. ¹	2543	2544 ¹
สินค้าออก เอฟ.โอ.บี	5,257	5,285	56,139	52,949
อัตราเปลี่ยนแปลงจากระยะเดียวกันกับปีก่อน(%)	-11.5	-14.3	20.9	-5.7
สินค้าเข้า ซี.ไอ.เอฟ	4,976	5,010	51,502	51,197
อัตราเปลี่ยนแปลงจากระยะเดียวกันกับปีก่อน(%)	-6.8	-15.1	34.7	-0.6
ดุลการค้า	281	275	4,637	1,752
ดุลการบริการ	37	256	3,036	2,870
ดุลบัญชีเดินสะพัด	318	531	7,673	4,622
เงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิ	-940	-350	-8,302	-3,959
เอกชน	-227	-674	-8,123	-2,534
-ธนาคาร	546	-414	-5,305	-2,543
-ธุรกิจที่ไม่ใช่ธนาคาร	-773	-260	-2,818	9
ทางการ	-361	-1	-206	-506
ธนาคารแห่งประเทศไทย	-352	325	27	-191
ตลาดเคลื่อนย้ายสุทธิ	386	307	-1,115	-252
ดุลการชำระเงิน ²	-236	488	-1,744	411

หมายเหตุ : 1/ข้อมูลเบื้องต้น 2/ข้อมูลจริง

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธันวาคม เล่มที่ 12 ปีที่ 41 ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2544

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ศรีเดช อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ ได้ให้สัมภาษณ์ในนิตยสารการตลาด การไฟฟ้า เครื่องกล อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมและสิ่งแวดล้อม ปีที่ 11 ฉบับที่ 123,2543 ได้เผยถึงสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยในปี 2542 ดีกว่าปี 2541 มีปริมาณสารพิษน้อยลง ผลจากการตรวจวัดคุณภาพอากาศ ตั้งแต่เดือนมกราคม- พฤศจิกายน 2542 พบว่าฝุ่นละอองยังคงเป็นปัญหาสำคัญ แต่ระดับความรุนแรงได้น้อยลง ส่วนก๊าซโอโซนมีค่าเกินมาตรฐานเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะอากาศในกรุงเทพมหานคร นิตยสารเอเชียวิคได้เลื่อนอันดับให้เป็นเมืองน่าอยู่ อันดับที่ 13 คาดว่า ในสหัสวรรษหน้า แนวโน้มความรุนแรงของปัญหามลพิษทางอากาศจะลดลงอีก อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำเนินมาตรการอย่างต่อเนื่อง ในการควบคุมการระบายสารมลพิษจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ เช่น ยานพาหนะ โรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ ยังคงมีการชะลอตัว

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธันวาคม จากธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งให้เห็นถึงภาวะการจ้างงานในเดือนพฤศจิกายน 2544 ซึ่งจำนวนผู้ประกันตนสูงกว่าระยะเดียวกันกับปีก่อน 40,404 คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 แต่ถ้าเปรียบเทียบกับเดือนก่อนหน้า พบว่าจำนวนผู้ประกันตนลดลง 54,896 คน หรือลดลงร้อยละ 0.9 ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการตัดยอดผู้ประกันตนกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่หมดระยะเวลาผ่อนผันและไม่มีใบอนุญาตทำงานออกจากระบบ ประกอบกับการปรับลดลงของจำนวนผู้ประกันตนหลังจากที่มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทุก 3 เดือนสุดท้ายของปีแสดงให้เห็นว่า เศรษฐกิจของประเทศเริ่มดีขึ้น ประชาชนมีงานทำมากขึ้น มีรายได้มากขึ้น ความเดือดร้อนในเรื่องการเงินก็จะน้อยลง ประชาชนมีเงินที่จะสามารถใช้จ่ายเงินกู้ได้

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

ในปัจจุบันประชากรในชนบทเริ่มมีการรวมกลุ่มเพื่อการทำงาน สร้างรายได้มากขึ้น โดยการใช้อนุมัติปัญหาชาวบ้านคิดและประดิษฐ์ผลงานขึ้นมา และมีหน่วยงานของรัฐเข้าไปช่วยให้ความรู้ในด้านการตลาดมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาและมีความเข้มแข็งมากขึ้น ภาพของความอ่อนแอ หรือการถูกเอารัดเอาเปรียบจึงน้อยลง

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศจากการร่วมกันรณรงค์ซื้อสินค้าไทยใช้ของไทย ที่มีการปลุกจิตสำนึกคนไทยอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปัจจุบันสินค้าไทยเป็นที่ต้องการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เช่น สินค้าสิ่งทอ เครื่องหนัง อาหารไทย เป็นต้น ตลอดจน

รายงานการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศที่ลดลง แสดงให้เห็นว่าคนไทยเริ่มที่จะนิยมสินค้าที่ทำจากฝีมือคนไทยด้วยกันเอง

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน คือหมู่บ้านอ่างหนองแหน เดิมทีพื้นที่บริเวณหมู่บ้านนี้ยังไม่มีผู้คนมาสร้างบ้านเรือนอยู่ ต่อมาทางกรมชลประทานมีโครงการที่มาขุดอ่างชลประทานในพื้นที่นี้ โดยทางชลประทานได้เรียกชื่ออ่างนี้ว่าอ่างหนองแหนและได้จ้างแรงงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนอำเภอ ปักธงชัย ให้มาดูแลการขุดอ่างหนองแหน เนื่องจากการขุดอ่างต้องใช้ระยะเวลาที่นานมากจึงทำให้คนงานที่มาดูแลการขุดอ่างต้องสร้างที่อยู่อาศัยที่ค่อนข้างมั่นคง พออยู่จนเข้าคนงานเหล่านี้เห็นว่าพื้นที่บริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์สามารถทำมาหากินโดยการหาของป่าขายได้จึงตกลงกันที่จะตั้งรกรากอยู่ที่นี้อย่างถาวรและก็ได้มีการไปชักชวนญาติพี่น้องจากปักธงชัยให้มาอยู่ด้วยกันทำให้เกิดเป็นหมู่บ้านขึ้น และได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อของอ่างคือ หมู่บ้านอ่างหนองแหน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันสภาพหมู่บ้านอ่างหนองแหนมีการขยายตัวของประชากรและครัวเรือนเป็นอย่างมากจากที่มีบ้านเรือนไม่กี่หลังปัจจุบันหมู่บ้านอ่างหนองแหนมีครัวเรือน 92 ครัวเรือน และมีประชากรทั้งหมด 413 คน แยกเป็นชาย 204 คน หญิง 209 คนแบ่งเป็นช่วงอายุได้ดังนี้

ตารางที่ 4.2 จำนวนประชากรบ้านอ่างหนองแหน

ช่วงอายุ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ประชากรวัย 1วัน – 3 ปีเต็ม	14	3.4
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	27	6.5
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	51	12.5
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	25	6
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	19	4.6
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	217	52.5
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	26	6.3
60 ปี 1 วันขึ้นไป	34	8.2

การประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้าน มีอาชีพทำนา 4 ครอบครัว รับราชการ 5 ครอบครัว
ค้าขาย 4 ครอบครัว รับจ้าง 40 ครอบครัว อาชีพทำสวน 26 ครอบครัว

มีโรงเรียนระดับประถมในหมู่บ้าน 1 แห่ง มีนักเรียน 224 คน มีแหล่งน้ำ คือ บ่อน้ำตื้น
7 บ่อ บ่อน้ำบาดาล 2 บ่อ คลองน้ำ 1 แห่ง

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

มีพื้นที่ทำการเกษตร 1300 ไร่ เป็นที่นา 15 ไร่ เป็นที่สวน 120 ไร่
รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีต่อครอบครัว โดยสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้
ตารางที่ 4.3 รายได้ของประชากรบ้านอ่างทองแหน

รายได้	ครอบครัว
5,001- 10,000 บาท	10
10,000- 20,000 บาท	37
20,001- 30,000 บาท	30
30,001- 50,000 บาท	10
30,001- 50,000 บาท	5

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

บ้านอ่างทองแหน ไม่มีวัดประจำหมู่บ้านชาวบ้านจะไปทำบุญกันที่วัดของหมู่บ้านใกล้เคียงภายในตำบลซึ่งมีอยู่ 3 แห่งคือ วัดหนองบัวศาลา วัดบ้านใหม่และวัดบ้านหนองโสมง
ในรอบหนึ่งปีในหมู่บ้านจะมีการทำบุญหรืองานประเพณีดังนี้

ตารางที่ 4.4 วัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านอ่างทองแห่น

เดือน	วัฒนธรรมประเพณี
เดือน มกราคม	ทำบุญประเพณี ขึ้นปีใหม่
เดือน เมษายน	ทำบุญประเพณี สงกรานต์ สร้างน้ำพระ รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่
เดือน กรกฎาคม	ทำบุญประเพณี เข้าพรรษา
เดือน กันยายน	ทำบุญประเพณี ทอดผ้าป่า
เดือน ตุลาคม	ทำบุญประเพณี ดักบาตรเทโววันออกพรรษา
เดือน พฤศจิกายน	ทำบุญประเพณี ลอยกระทง ทอดกฐิน
เดือน ธันวาคม	ทำบุญประเพณี ส่งท้ายปีเก่า ต้อนรับปีใหม่

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาลและเห็นว่าเป็น โครงการที่ดีและมีประโยชน์กับชาวบ้านมาก เพราะเป็นโครงการที่ช่วยเหลือชาวบ้านโดยตรงและตรงกับปัญหาที่ชาวบ้านกำลังประสบอยู่ คือ การขาดเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ก่อนที่จะมีโครงการนี้เกิดขึ้นชาวบ้านต้องไปกู้เงินนอกระบบมาลงทุนซึ่งต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูงมาก ทำให้ชาวบ้านต้องเสี่ยงกับการขาดทุนเป็นอย่างมากเพราะเมื่อทำได้เท่าไรก็ต้องนำเงินไปเสียดอกเบี้ยหมด แต่เมื่อมีโครงการกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นก็ทำให้ชาวบ้านมีทางเลือกที่ดีกว่าเพราะเงินกองทุนหมู่บ้านจะคิดดอกเบี้ยในอัตราที่ไม่สูงชาวบ้านสามารถใช้คืนเงินแก่กองทุนได้

สำหรับความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านของชาวบ้านส่วนใหญ่ ในระยะแรก ๆ ชาวบ้านก็ยังไม่ค่อยเข้าใจมากนัก แต่เมื่อมีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอจากทาง

รัฐบาล ชาวบ้านก็มีความเข้าใจกันมากขึ้นและมีความกระตือรือร้นในการที่จะบริหารจัดการกองทุน ให้มีความยั่งยืนต่อไป

2) เงิน 1 ล้านบาท

รัฐบาล ได้อนุมัติและ โอนเงินให้กับหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 6 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2545 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านก็ได้เรียกประชุมสมาชิกเพื่อนัดวันที่จะให้ยื่นใบสมัครขอ กู้พร้อมทั้งได้อธิบายและชี้แจงวิธีการเขียนใบขอกู้และโครงการที่ขอกู้ โดยคณะกรรมการได้จัดสรรเงินไว้เป็น 5 ประเภท คือ เพื่อพัฒนาอาชีพเดิม เพื่อสร้างอาชีพใหม่ เพื่อสร้างงานเพิ่มรายได้ โดยอาชีพเสริม เพื่อสร้างงานลดรายจ่าย และเพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอ่างหนองแหวน มีจำนวน 9 คน ดังนี้

-ตารางที่ 4.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอ่างหนองแหวน

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1. นายสมศักดิ์ จำประดม	ประธานกรรมการกองทุน
2. นายบุญส่ง นิตย์ผักแว่น	รองประธานกองทุนฯ
3. นายทองเงิน ศรีปิ่นสุขสกุล	เลขานุการ
4. นางปราณีย์ ปักโคทานัง	เหรัญญิก
5. นายประจวบ เกตุแก้ว	เร่งรัดหนี้สิน
6. นายสมพงษ์ เสนาจันทร์	ทะเบียน
7. นางสมพร พานอ้มมะเรียง	ตรวจสอบภายใน
8. นางสาวกาญจนา จอมมะเรียง	ประชาสัมพันธ์
9. นางคณิตา จิตรหมั่น	สวัสดิการ

โดยคณะกรรมการกองทุนมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับดูแล จัดสรรผลประโยชน์เพื่อให้สอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน

(2) ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนแห่งชาติกำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

(3) รับสมาชิก และจัดทำทะเบียนสมาชิก จากบุคคลคนเดียว เป็นกลุ่ม หรือองค์กรชุมชน ในหมู่บ้าน

(4) สำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรม ในครัวเรือน และ วิสาหกิจชุมชน ในเขตท้องที่หมู่บ้าน ตลอดจนสำรวจและจัดทำข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน

(5) พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบหลักเกณฑ์ และวิธีที่กองทุนกำหนด

(6) ทำนิติกรรมสัญญาหรือกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน

(7) จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือตกลงกันหรือตามที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอ และจะต้องดำเนินการให้เสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ

(8) จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทนหรือรายได้ที่เกิดขึ้น จากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนแห่งชาติ คืนให้แก่กองทุนแห่งชาติให้ครบตาม จำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนแห่งชาติมีหนังสือหรือคำสั่งเป็นที่ สุดเนื่องจากคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามหรือบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบ หรือข้อบังคับที่กองทุนแห่งชาติกำหนด

(9) พิจารณาเกี่ยวกับทรัพย์สินของกองทุน หรือการกู้ยืมเงินของกองทุน หากได้รับความเสียหายให้ดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์หรือดำเนินการฟ้องร้อง บังคับคดีได้ตามกฎหมาย

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

จำนวนเงินที่ผู้กู้ชำระคืน ณ วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2545 มีผู้กู้ทั้งหมด 73 ราย โดยแบ่งประเภทการชำระเป็นแบบชำระงวดเดียวกับชำระ 2 งวด มียอดเงินชำระคืน 281,893.72 บาท คงเหลือ 731,475 บาท โดยมีกำไรสะสม 13,615.22 บาท

5) ผู้สมัครขอกู้

มีผู้ยื่นใบสมัครขอกู้แบ่งเป็น 3 งวด

งวดที่ 1 มีผู้ยื่นใบสมัครขอกู้ 22 ราย ได้รับอนุมัติ 22 ราย

งวดที่ 2 มีผู้ยื่นใบสมัครขอกู้ 26 ราย ได้รับอนุมัติ 22 ราย

งวดที่ 3 มีผู้ยื่นใบสมัครขอกู้ 25 ราย ได้รับอนุมัติ 25 ราย

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนมีกระบวนการ

การในการคัดเลือกผู้กู้ คือ ใช้หลักการเรียงลำดับก่อนหลังโดยยึดเอาวันที่ยื่นใบสมัครของผู้พร้อมโครงการเป็นหลักในการจัดลำดับ ซึ่งเป็นวิธีที่คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกกองทุนได้ตกลงกันไว้แล้ว

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า ในระยะแรกที่เหรียญุกเข้ามาปฏิบัติหน้าที่การทำบัญชียังไม่เป็นระบบ ยังไม่มีการจัดหมวดหมู่ของบัญชีไว้ให้เป็นระเบียบ แต่เมื่อได้มีการจัดอบรมระบบการทำบัญชีให้กับเหรียญุกแล้ว เหรียญุกได้นำมาปรับปรุงและจัดระบบบัญชีให้เป็นระเบียบโดยมีการแยกบัญชีเป็น บัญชีเงินล้าน และบัญชีเงินออม และยังได้มีการจัดทำบคูลส่งธนาคารออมสินทุกเดือน

3) กระบวนการรับชำระหนี้ พบว่า การรับชำระหนี้ของกองทุนคณะกรรมการและสมาชิกได้ตกลงกันว่าจะให้เหรียญุกเป็นผู้นำเงินไปชำระหนี้ให้กับสมาชิกแล้วให้เหรียญุกออกใบเสร็จให้กับสมาชิก เมื่อเหรียญุกรวบรวมเงินได้ครบตามจำนวนแล้วก็จะนำเงินไปเข้าบัญชี

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง ได้แก่

- จำนวนผู้กู้ ในงวดแรกที่จะมีการปล่อยกู้มีสมาชิกได้ยื่นใบสมัครเพื่อขอผู้เป็นจำนวนมากจนคณะกรรมการกองทุนไม่สามารถที่จะจัดสรรเงินกู้ได้ จึงได้มีการเรียกประชุมสมาชิกขึ้นเพื่อปรึกษารื้อกันว่าจะดำเนินการปล่อยกู้ได้อย่างไรจึงจะเหมาะสมและเพียงพอกับความต้องการของสมาชิกจึงได้ขอตกลงกันว่าจะแบ่งให้กู้เป็นงวด ๆ แบ่งเป็น 3 งวด

- ยอดเงินให้กู้ ได้มีการอนุมัติเงินกู้ไปแล้วเป็นเงิน 1,014,000 บาท

2) ผลกระทบโดยตรง ได้แก่

- จำนวนผู้ที่ได้ มีผู้ยื่นใบสมัครขอผู้จำนวน 73 ราย และได้รับการอนุมัติทั้ง 73 ราย แต่ละรายจะขอผู้เป็นจำนวนเงินที่แตกต่างกันแต่ลักษณะของโครงการ การพิจารณาให้กู้ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการกองทุนที่จะพิจารณาจากความเป็นไปได้ของโครงการที่เมื่อได้ดำเนินโครงการแล้วสามารถที่จะมีเงินส่งคืนแก่กองทุนได้ ผู้กู้บางรายต้องถูกลดวงเงินกู้เพื่อให้เหมาะสมกับโครงการ

- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน ตั้งแต่ได้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นจำนวนเงินทุนสะสมของหมู่บ้านมีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีการออมเงินและการระดมทุนภายในหมู่บ้านในลักษณะของเงินตั้งจะซึ่งต้องส่งทุกเดือนตามจำนวนที่สมาชิกสมัครใจ ผลจากการออมเงินดังกล่าวทำให้เงินทุนสะสมของหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้นจนสามารถนำเงินจำนวนนี้มาปล่อยกู้ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าเงินกู้ในระบบและก็เป็นอีกทางเลือกที่ดีอีกทางหนึ่งของชาวบ้าน จากการทดลองปล่อยกู้ไปแล้วงวดหนึ่งปรากฏว่าได้ผลกำไรดีมากหมู่บ้านมีเงินสะสมมากขึ้น

- การขยายกิจการของผู้กู้ มีผู้กู้บางรายได้นำเงินไปขยายกิจการของตนเอง เช่น กิจการการเลี้ยงสุกร เดิมจากที่เคยเลี้ยงไว้เพียง1-2 ตัวก็เพิ่มเป็น4-5 ตัวทำให้ผู้กู้มีกำไรเพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มว่าจะขยายกิจการต่อไปอีกเรื่อย ๆ หากราคาของสุกรยังคงอยู่

3) ผลกระทบทางอ้อม ได้แก่

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง เมื่อเกิดกองทุนหมู่บ้านขึ้นแล้วทำให้ชาวบ้านได้มีกิจกรรมที่จะต้องร่วมกันคิดร่วมกันทำหลายอย่างชาวบ้านต้องมาพบปะพูดคุยปรึกษาหารือกันมากขึ้นได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีการระดมความคิดเห็นอย่างหลากหลายทำให้ได้ความคิดที่หลากหลายและสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านได้ทำให้หมู่บ้านเจริญก้าวหน้าขึ้น ชาวบ้านบางคนที่เคยผัดใจกันเมื่อได้มีกิจกรรมที่ต้องร่วมกันทำก็ทำให้ความบาดหมางใจกันค่อย ๆ หดไป ซึ่งก็คือเป็นผลกระทบทางอ้อมของการเกิดกองทุนหมู่บ้านอีกอย่างหนึ่ง

- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ เมื่อมีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เริ่มจากภายในหมู่บ้านแล้วก็เริ่มขยายไปในหมู่บ้านใกล้เคียง โดยได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความความคิดเห็นระหว่างหมู่บ้านได้มีการนำเอาประสบการณ์ของแต่ละฝ่ายมาประยุกต์ใช้กับกิจการของตนเองทำให้กิจการของตนเองดีขึ้นซึ่งถือว่าเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน

- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด เมื่อมีการติดต่อกันระหว่างหมู่บ้านแล้วก็จะทำให้เกิดเครือข่ายการตลาดด้วย เพราะแต่ละหมู่บ้านต่างก็มีสินค้าที่เด่น ๆ แตกต่างกันและสินค้านั้นก็ตรงกับความต้องการของอีกหมู่บ้านหนึ่งจึงเกิดการซื้อขายกันขึ้นระหว่างหมู่บ้านซึ่งก็ไม่แน่ว่าต่อไปในอนาคตอาจจะขยายไปในระดับตำบลด้วยก็ได้

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้ ผู้กู้ส่วนใหญ่จะกู้เงินไปเพื่อพัฒนาอาชีพเดิมของตนเองซึ่งเป็นอาชีพที่ทำกันมาแต่ดั้งเดิม ดังนั้นเรื่องความรู้ความสามารถของผู้กู้ที่เกี่ยวกับอาชีพนั้นถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถดีมากแต่จะขาดเรื่องการนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาใช้ ส่วนใหญ่เคยทำกันมาอย่างไรก็ทำอยู่อย่างนั้นไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงลงสินค้าหรือผลผลิตให้มีความแปลกใหม่และดีขึ้นกว่าเดิม

2) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ ผู้กู้ส่วนใหญ่จะมีหนี้สินอยู่กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและมีบางส่วนที่มีหนี้นอกระบบอยู่บ้าง โดยเฉลี่ยแล้วชาวบ้านจะมีหนี้ต่อครัวเรือนประมาณ 20,000 – 50,000 บาท

3) อาชีพหลักของผู้กู้ อาชีพหลักของผู้กู้ส่วนใหญ่คืออาชีพเกษตรกรกรรม ถ้าขายและรับจ้างตามลำดับ

4) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ ผู้กู้ส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการมาก่อนเพราะผู้กู้จะกู้เงินไปเพื่อพัฒนาอาชีพเดิมของตนซึ่งทำกันมาตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย แล้ว

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน ผู้กู้ส่วนใหญ่จะได้รับอนุมัติเงินกู้ตามที่ไต่ยื่นคำขอมาโดยจะอยู่ในวงเงินระหว่าง 5,000 – 20,000 บาท ตามลักษณะของโครงการ ทำให้ผู้กู้ได้รับความพอใจในจำนวนเงินที่ได้ขอกู้จากกองทุน จึงไม่มีปัญหาว่าคณะกรรมการกองทุนลำเอียง

2) สถานที่และวัตถุดิบ ส่วนใหญ่ผู้กู้จะมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองไม่ต้องเช่าที่ในการดำเนินกิจการ จะมีบางรายที่ต้องเช่าสถานที่ในการประกอบการเนื่องจากความเหมาะสมของกิจการเช่น กิจการร้านเสริมสวยที่ต้องเช่าทำเลที่ตั้งในการประกอบการ สำหรับวัตถุดิบที่ใช้ในการดำเนินการส่วนใหญ่สามารถหาได้จากภายในท้องถิ่น ซื่อขายกันเองภายในท้องถิ่น สะดวกในการขนส่ง ไม่ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูงนัก

3) เทคนิควิธีทำงาน ผู้กู้ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเทคนิควิธีการทำงานแบบใหม่ ๆ ยังคงใช้วิธีการแบบดั้งเดิมอยู่ซึ่งปัญหานี้อาจมาจากการขาดการส่งเสริมจากรัฐบาล

4) กำลังทำงาน ผู้กู้แต่ละรายจะมีกำลังทำงานที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ปัจจัยแรกคือ ทุน หากผู้กู้มีทุนในการประกอบการมากก็มีกำลังทำงานมากแต่ถ้าหากผู้กู้ไม่มีทุนกำลังทำงานก็จะน้อย อีกปัจจัยที่ผลต่อกำลังทำงานของผู้กู้ คือ การตลาด หากผู้กู้มีตลาดที่ดีและมั่นคงผู้กู้ก็จะมีกำลังใจในการที่จะผลิตสินค้าแต่หากผลิตสินค้าแล้ว ไม่มีตลาดผู้กู้ก็ไม่อยากที่จะผลิตสินค้า

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่ได้นำเงินที่กู้จากกองทุนหมู่บ้านไปใช้ในการดำเนินกิจการอย่างถูกวิธี ผู้กู้ได้รับประโยชน์จากการนำเงินไปใช้ในกิจการเป็นอย่างมากทั้งในด้านการพัฒนาอาชีพเดิมให้ดีขึ้นและการหารายได้เสริม เศรษฐกิจภายในหมู่บ้านดีขึ้น มีเงินหมุนเวียนมากขึ้น สังเกตได้จากการใช้จ่ายเงินของชาวบ้านซึ่งมีกำลังซื้อมากขึ้น อีกประการหนึ่งคือ การลดหนี้ของระบบของชาวบ้าน จะมีบ้างผู้กู้บางรายที่นำเงินกู้ไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของกองทุน เมื่อมีการตรวจสอบจากคณะกรรมการกองทุนก็ได้มีการประชุมและชี้แจงให้ผู้กู้ได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการให้กู้เพื่อป้องกันการนำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ในครั้งต่อไป

2) การหาตลาดที่ดี ผู้ถือหุ้นใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม คือ ปลูกมันสำปะหลัง ตลาดก็คือโรงงานรับซื้อมันสำปะหลัง ซึ่งมีอยู่หลายแห่งภายในตำบลขึ้นอยู่กับผู้ถือหุ้นที่จะพิจารณาว่าโรงงานไหนที่ให้ราคาดีก็จะขายสินค้าให้กับโรงงานนั้น

3) การหาวัตถุดิบที่ดี วัตถุดิบส่วนใหญ่ได้จากภายในท้องถิ่นเป็นการซื้อขายกันเองภายในท้องถิ่น

4) การทำบัญชี ผู้ถือหุ้นไม่มีการจัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ส่วนใหญ่จะนำมาคิดหลังจากสิ้นสุดการดำเนินการแล้วซึ่งก็เป็นเพียงการประมาณการคร่าว ๆ เท่านั้น รายได้สุทธิไม่แน่นอน สังเกตได้ว่าผู้ถือหุ้นไม่ได้ให้ความสำคัญกับการทำบัญชีเลยซึ่งก็เป็นอีกข้อบกพร่องหนึ่งของผู้ถือหุ้นที่ต้องหาทางแก้ไขต่อไป

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง ได้แก่ ผู้ถือหุ้นได้รับรายได้ที่เป็นเงินและเป็นเงินที่มากขึ้น เพิ่มรายได้ให้กับผู้ถือหุ้น เนื่องจากผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นทำให้มีกำลังในการผลิตมากขึ้น

2) ผลกระทบโดยตรง ได้แก่ ผู้ถือหุ้นได้ขยายกิจการของตนเองให้เป็นกิจการที่มีความมั่นคงมากขึ้นสามารถสนองตอบความต้องการของตลาดได้มากขึ้นด้วย

3) ผลกระทบโดยอ้อม ได้แก่ ผู้ถือหุ้นได้มีการพึ่งพาตนเอง คือ ไม่ต้องไปกู้เงินนอกระบบซึ่งต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูงมาก และยังเป็นการส่งเสริมอาชีพเดิมของคนในท้องถิ่นด้วย เพราะหากผู้ถือหุ้นไม่มีทุนในการดำเนินกิจการอาชีพนั้นก็เลยเลิกกิจการไปแล้วหันไปประกอบอาชีพอื่น ส่วนใหญ่ก็คือการเข้าไปเป็นลูกจ้างในโรงงานซึ่งไม่มีความมั่นคงนัก อีกประการหนึ่งก็คือเป็นการสร้างสำนึกรักบ้านเกิดให้กับคนในท้องถิ่นด้วยเพราะเมื่อในท้องถิ่นมีงานทำก็จะไม่มีการอพยพไปหางานทำที่อื่นทำให้ครอบครัวได้อยู่กันอย่างพร้อมหน้า มีความอบอุ่น เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ถือหุ้นแต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น เงินที่ผู้ถือหุ้นชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ประกอบการประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ถือหุ้นชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองเดียวกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้ถือหุ้น ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B ก็จะประสบความสำเร็จด้วย

3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

3.1 กระบวนการดำเนินงานและการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน พบว่า

ในระยะแรกของการดำเนินงานและการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านและคณะกรรมการกองทุนยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองรวมทั้งยังไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโครงการกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้นระบบการดำเนินงานและการบริหารจัดการกองทุนจึงยังไม่เป็นระบบระเบียบมากนัก เริ่มจากการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการที่ไม่ได้แบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน คนที่ทำงานจะมีอยู่ไม่กี่คน ทำให้การดำเนินงานของกองทุนเป็นไปอย่างล่าช้า เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นทำให้คณะกรรมการต้องกลับมาทบทวนถึงระบบการทำงานใหม่ โดยการเรียกประชุมคณะกรรมการและปรึกษาหารือกันว่า จะแก้ปัญหาได้อย่างไร

ในระยะต่อมารัฐบาลได้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านมากขึ้นและได้จัดประชุมและอบรมคณะกรรมการกองทุนอย่างสม่ำเสมอทำให้คณะกรรมการกองทุนมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองและวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านมากขึ้น คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้นำความรู้ที่ได้จากการประชุมและอบรมมาชี้แจงให้ชาวบ้านได้เกิดความเข้าใจด้วยทำให้ชาวบ้านเกิดความกระตือรือร้นและให้ความสนใจในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

การบริหารจัดการกองทุนปัจจุบันนี้ได้มีการพัฒนาไปตามลำดับ มีการจัดระบบการบริหารงานที่เป็นระเบียบ คณะกรรมการกองทุนแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจน สำหรับงานบัญชีก็มีความเป็นระเบียบมากขึ้น มีการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อธนาคารออมสินทุกเดือน

ผลจากการเฝ้าหาความรู้ รู้จักปรับปรุง แก้ไขและพัฒนากองทุนของตนเองให้ดีขึ้นทำให้กระบวนการบริหารจัดการกองทุนมีความเข้มแข็งและมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นต่อไปในอนาคต

3.2 การบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

จากการประเมินผลงานการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านอ่างทองแห่นในรอบปีที่ผ่านมา ทำให้ทราบว่า การดำเนินของกองทุนหมู่บ้านประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง เริ่มจากการจัดตั้งกองทุนที่ได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งกองทุนตั้งแต่ระยะที่รัฐบาลประกาศให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ต่อมาเมื่อได้รับ โอนเงินเข้าบัญชีแล้วก็มี การเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการกองทุนซึ่งกระบวนการเลือกตั้งคณะกรรมการก็เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม เมื่อได้คณะกรรมการกองทุนแล้วก็มาถึงกระบวนการจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุนคณะกรรมการกองทุนได้เปิดโอกาสให้ชาวบ้านทุกคนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบข้อบังคับร่วมกันจนเป็นที่ยอมรับของทุกคนแล้ว คณะกรรมการกองทุนได้ขอร้องให้ทุกคนได้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ทุกคนได้จัดทำขึ้นอย่างเคร่งครัด

จนถึงกระบวนการปล่อยกู้และการชำระเงินคืนของผู้กู้ที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ และดำเนินการไปได้ด้วยดี ถึงแม้ว่าในแต่ละขั้นตอนจะมีปัญหาเกิดขึ้นบ้างซึ่งก็ถือว่าเรื่องธรรมดาของการทำงานแต่ก็ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาในแต่ละขั้นตอนได้อย่างสันติ จึงถือได้ว่ากองทุนหมู่บ้านอ่าหนองแห่นบรรลุเป้าหมายในกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

3.3 ศักยภาพของชุมชนที่มีต่อการบริหารกองทุนหมู่บ้าน

ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ใช้แบบสอบถาม คือ แบบบร. 2 ซึ่งมีตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ถึง 12 ตัวชี้วัด พบว่า

สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	อยู่ในระดับ	ปานกลาง
สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	อยู่ในระดับ	มาก
ชุมชนยกย่องคนทำความดี	อยู่ในระดับ	มาก
มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	อยู่ในระดับ	มาก

สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม

สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้าและรักใคร่ปรองดองกัน

ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน

ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำโดยการประชุม หรือเสวนา

ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม

ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

จากข้อมูลข้างต้นนี้สามารถสรุปได้ว่าหมู่บ้านอ่าหนองแห่นเป็นหมู่บ้านที่มีศักยภาพมากอีกหมู่บ้านหนึ่ง ทำให้ส่งผลดีต่อการบริหารกองทุนหมู่บ้านด้วย คือ คณะกรรมการกองทุนที่ถูกเลือกตั้งเข้ามาให้ทำหน้าที่บริหารกองทุนปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ สมาชิกกองทุนที่กู้เงินของกองทุนก็มีความรับผิดชอบส่งเงินคืนตามกำหนดเวลา อาจจะมีบางรายที่ส่งช้าบ้างแต่ก็ได้แจ้งเหตุผลต่อคณะกรรมการกองทุนและก็ได้มีการยืดหยุ่นเวลาให้กับสมาชิกตามความเหมาะสม ตลอดจนสมาชิกคนอื่น ๆ ถึงแม้จะไม่ได้กู้เงินจากกองทุนแต่ก็มีความสนใจติดตามข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของกองทุนอยู่ตลอด

3.4 ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไขปัญหาของกองทุนหมู่บ้าน

3.4.1 ด้านการจัดตั้งกองทุน

ในระยะแรกที่จะดำเนินการจัดตั้งกองทุนชาวบ้านและคณะกรรมการกองทุนยังไม่

มีความเข้าใจถึงวิธีการจัดตั้งกองทุนอย่างชัดเจน เช่น จำนวนครัวเรือน จำนวนสมาชิกกองทุนและจำนวนเงินสะสมของหมู่บ้าน ที่ต้องได้ตามเกณฑ์ที่ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้ ดังนั้นการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจึงต้องดำเนินการหลายรอบกว่าจะถูกต้องตามหลักเกณฑ์

วิธีการแก้ไข

ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกองทุนเพื่อขอคำปรึกษาและคำชี้แนะแล้วนำมาปฏิบัติตามเป็นลำดับขั้นจนจนสามารถจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้

3.4.2 ด้านการบริหารกองทุน

ปัญหาที่พบในการบริหารกองทุนอันดับแรกคือ ไม่มีใครอยากเป็นคณะกรรมการกองทุนเพราะคณะกรรมการกองทุนจะต้องมีหน้าที่ในการบริหารจัดการกองทุนซึ่งต้องเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อส่วนรวมมากและคณะกรรมการกองทุนก็ไม่มีค่าตอบแทนให้ด้วยจึงทำให้คณะกรรมการ ไม่มีแรงจูงใจในการทำงาน

ปัญหาที่สองคือ ขาดงบประมาณรายจ่ายที่จำเป็น เช่น ค่าใช้จ่ายที่จะใช้ในการดำเนินงานกองทุน ไม่มี คณะกรรมการกองทุนต้องสำรองจ่ายไปก่อนซึ่งก็ไม่มีใครที่อยากสำรองจ่ายไปก่อน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างล่าช้า

วิธีการแก้ไข

พยายามสร้างจิตสำนึกให้กับคณะกรรมการกองทุนและได้มีการวางแผนในการจัดทำระเบียบข้อบังคับที่จะให้มีค่าตอบแทนให้กับคณะกรรมการด้วยหากกองทุนหมู่บ้านมีความเติบโตขึ้นและมีผลกำไรมากขึ้นเพื่อเป็นการกระตุ้นคณะกรรมการกองทุนให้ทำงานอย่างเต็มที่

3.4.3 ด้านระเบียบข้อบังคับของกองทุน

เพื่อให้การจัดตั้งกองทุนเสร็จตามกำหนดจึงทำให้การจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนยังไม่มีรายละเอียดและรัดกุมมากนัก เช่น เกี่ยวกับการกู้ที่ไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าใน 1 ครัวเรือนสามารถกู้ได้เพียงคนเดียว แต่ในระเบียบได้ระบุไว้แต่เพียงว่าผู้ที่ เป็นสมาชิกสามารถกู้ได้ทำให้เกิดปัญหาว่าใน 1 ครัวเรือนได้สมัครเป็นสมาชิกหลายคนและได้ยื่นใบขอกู้ทุกคนทำให้คณะกรรมการต้องยุ่งยากในการพิจารณาอนุมัติและเกิดการขัดแย้งกันขึ้น

วิธีการแก้ไข

คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกและร่วมกันแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น โดยได้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับการกู้ การค้ำประกันและการชำระเงิน

คืนของสมาชิกไว้อย่างชัดเจนและคณะกรรมการได้ขอให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัดด้วย

3.4.4 ด้านกลุ่มผู้กู้เงินกองทุน

เกี่ยวกับการเขียนโครงการในการขอกู้ ผู้กู้บางรายไม่ชี้แจงรายละเอียดในการนำเงินกองทุนไปใช้ทำให้ไม่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการ

ผู้กู้บางรายไม่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ไม่รู้จักการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายชำระเงินคืนไม่ตรงตามกำหนดเวลา

วิธีการแก้ไข

ประชุมและชี้แจงเกี่ยวกับการเขียนใบคำขอกู้และรายละเอียดของโครงการให้กับผู้กู้ได้เข้าใจและสามารถเขียนได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนทำความเข้าใจกับผู้กู้ให้นำเงินไปใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของกองทุน แต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนให้มีหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบการนำเงินไปใช้ของผู้กู้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 สรุป

จากการติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา หมู่บ้านอ่างหนองแห่น หมู่ 5 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานและการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน
- 2) เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
- 3) เพื่อทราบถึงศักยภาพของชุมชนที่มีต่อการบริหารกองทุนหมู่บ้าน
- 4) เพื่อทราบถึงปัญหา อุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหาของกองทุนหมู่บ้าน
- 5) เพื่อเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะ ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านในการพัฒนาโครงการต่อไป

1.1.2 วิธีดำเนินงาน

- 1) เลือกกลุ่มตัวอย่าง จากชาวบ้านและคณะกรรมการกองทุนที่มีทะเบียนบ้าน และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านอ่างหนองแห่นไม่น้อยกว่า 6 เดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน จำนวน ร้อยละ 50 ของครัวเรือนทั้งหมด
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ใช้แบบบร.1- บร.12 ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกตและจัดเวทีชาวบ้าน
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้หลักการวิเคราะห์นโยบาย แนวคิด และความคิดเห็นของผู้บริหารโครงการ ผู้ปฏิบัติงานและผู้รับบริการจากโครงการหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของการประเมินโครงการ ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงบรรยายโดยการแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ

1.1.3 ผลการดำเนินงาน

- 1) ทำให้ทราบและเข้าใจถึงกระบวนการดำเนินงานและบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน
- 2) ทำให้ทราบถึงการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานและการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- 3) ทำให้ทราบถึงศักยภาพของชุมชนที่มีผลต่อการบริหารกองทุน
- 4) ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหาของกองทุนหมู่บ้าน
- 5) ผลจากการประเมิน โครงการ ในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านให้มีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

1.2 อภิปรายผล

1.2.1 กระบวนการดำเนินงานและการบริหารจัดการกองทุน

กองทุนหมู่บ้านอ่างหนองแห่น มีกระบวนการดำเนินงานและการบริหารจัดการกองทุนที่เป็นระบบ คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้ที่มีความสามารถและมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ได้รับมอบหมายซึ่งได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจนทุกคนปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ การบริหารจัดการกองทุนเป็นไปตามลำดับขั้นตอนสามารถตรวจสอบได้มีความโปร่งใส

1.2.2 การบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุน

กองทุนหมู่บ้านอ่างหนองแห่น บรรลุเป้าหมายในการบริหารกองทุน สมาชิกของกองทุนได้รับประโยชน์จากกองทุนอย่างเต็มที่โดยเฉพาะด้านเงินทุนในการดำเนินกิจการและอนาคตของกองทุนมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ

1.2.3 ศักยภาพของชุมชนที่มีต่อการบริหารกองทุนหมู่บ้าน

หมู่บ้านอ่างหนองแห่นเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กแต่จัดว่าเป็นหมู่บ้านที่มีศักยภาพมาก สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ร่วมมือร่วมใจกัน ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน ส่งผลให้กองทุนมีความเข้มแข็ง การบริหารจัดการเป็นไปอย่างราบรื่น

1.2.4 ปัญหา อุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหาของกองทุน

ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านอ่างหนองแห่น มีดังนี้

- 1) ปัญหาด้านการจัดตั้งกองทุน คือ ความไม่เข้าใจถึงกระบวนการจัดตั้งกองทุนอย่างชัดเจน
- 2) ปัญหาด้านการบริหารกองทุน คือ คณะกรรมการ ไม่มีแรงจูงใจในการทำงาน ไม่มีงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินงานกองทุน

3) ปัญหาด้านระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน คือ ความไม่รัดกุมของระเบียบ ข้อบังคับ

4) ปัญหาด้านกลุ่มผู้กู้เงิน คือ ผู้กู้นำเงินไปใช้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของกองทุน การชำระส่งเงินคืนล่าช้ากว่ากำหนด

1.2.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

1) ผลโดยตรง พบว่า เมื่อสมาชิกได้เงินกู้จากกองทุนไปลงทุนดำเนินกิจการแล้ว ทำให้เกิดรายได้และผลกำไรมากขึ้น ผู้กู้สามารถชำระเงินคืนแก่กองทุนได้ทำให้กองทุนมีกำไรจาก ดอกเบี้ยและเติบโตขึ้น

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า เมื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านแล้วทำให้ชาวบ้านได้ปลดปล่อยหนี้สิน โดยเฉพาะหนี้สินนอกระบบ เนื่องจากชาวบ้านมีทางเลือกที่ดีกว่าคือการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน ไปใช้ในการดำเนินกิจการและมีรายได้สามารถใช้หนี้ได้ เศรษฐกิจในหมู่บ้านก็ความคล่องตัวมากขึ้นมีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านมากขึ้น

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า หมู่บ้านมีความเข้มแข็งขึ้น เนื่องจากชาวบ้านได้มีกิจกรรมที่ต้องร่วมมือกันอย่างสม่ำเสมอ มีการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเอง มีการสร้างเครือข่ายระหว่างหมู่บ้าน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุง แก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับกองทุน

1) เมื่อครบรอบปีการทำงานควรจะมีการประชุมใหญ่เพื่อร่วมกันพิจารณาถึงข้อบกพร่องของระเบียบ ข้อบังคับของกองทุนและดำเนินการแก้ไขให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันของกองทุน

2) ควรจะมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับของกองทุนให้สมาชิกได้เข้าใจอย่างสม่ำเสมอ เช่นการประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้านในตอนเช้า เพื่อให้สมาชิกเข้าใจและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

3) ทางภาครัฐควรมีข้อกำหนดหรือข้อบังคับเกี่ยวกับบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ชำระเงินคืน เพื่อป้องกันปัญหาหนี้สูญ

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1) คณะกรรมการกองทุนควรมีการจัดทำแผนงานการใช้เงินกองทุน

2) ควรมีการทบทวนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โดยเปิดโอกาสให้

สมาชิกได้ตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการและให้คณะกรรมการได้ชี้แจงและสรุปผลงานในรอบปีที่ผ่านมา

3) คณะกรรมการควรมีการติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ

2.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพ

1) การพิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้กับผู้กู้ควรมีการตรวจสอบความเป็นไปได้ของโครงการก่อน

2) แต่งตั้งคณะกรรมการให้มีหน้าที่ตรวจสอบการนำเงินกู้ไปใช้ให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

3) จัดอบรมให้สมาชิกผู้กู้เงินรู้จักการบริหารเงินโดยการทำบัญชีรายรับ- รายจ่าย

4) ภาครัฐควรส่งเสริมด้านการตลาดให้กับผู้กู้โดยการช่วยการตลาดให้หรือมีมาตรการในการประกันราคาผลผลิตให้กับผู้กู้

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

1) ศึกษาถึงอนาคตของกองทุนหมู่บ้านเมื่อได้ดำเนินการครบ 1 ปีแล้ว

2) ประโยชน์จากการนำเงินกู้ไปใช้อย่างถูกวิธีของผู้กู้

3) ผลกระทบของโครงการกองทุนหมู่บ้านที่มีต่อเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจของประเทศ

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงาน สำหรับอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอ่างทองแห่น, สำนักงาน. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอ่างทองแห่น. นครราชสีมา.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, มหาลัย. 2544. คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการ และการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี, กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. ชุดวิชาสารนิพนธ์. นนทบุรี: บริษัท เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี, กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. นนทบุรี: บริษัท เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี, กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. นนทบุรี: บริษัท เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.